

יומין בערב הפסח וכשמואל בערבי שבתות וימים טובים. כך דנתי דעת רב אלפס. אלא שנסתכלתי בראשית דבריו שכתב ומתניתין דערב הפסח דברי הכל היא דמודה רבי יוסי בערב הפסח שלא ימחיל וכו' נמצא דסבר כאוקימתא דרב הונא ולפי זה לא יכולתי לתרץ דע"כ לדבריו דרב הונא ז"ל דר' יוחנן ור' יוסי בר חנינא בהפסקה איירי ולמה לא הביא דבריהם לפסוק כמותם בהפסקה דערב הפסח. ומכל מקום מה שכתבתי דברים נכוחים הם ויש לסמוך עליהם דאף בערב הפסח סגי בפריסת מפה וכן פסק הר"ז הלוי והרמב"ן ז"ל. ומה שכתב רב אלפס והדר שרי המזויל וגומר סעודתו הקשה עליו הר"ז הלוי אילו היה צריך לברך המזויל הוה טעון ברכת המזון אסעודה הראשונה שלא מזינו ברכת המזון אחת לשתי ברכות של המזויל ועוד דחזין לקמן גבי חברים שהיו מסובין דתפלה לא הוה הפסק להצריך המזויל וכו"ש קידוש ולא קשיא מידי דאף על פי שטעון המזויל אין צריך לברך ברכת המזון על מה שאכל כדאיתא בפרק כל הבשר (דף קו:) השמש מצד על כל פרוסה ופרוסה משום דהוי כמנחל שאינו יודע אם יש ויחזיר וצריך לברך המזויל על כל פרוסה ואינו צריך לברך ברכת המזון על מה שאכל מדלא קאמר מצד אחר כל פרוסה ופרוסה. ומה שהקשה מתפלה חזק ה"ר יונה דלא דמי דהא כיון שקדש היום נאסרה עליו אכילה הלכך כמי שנגמרה אכילה הראשונה דמי וכשאכל אחר הקידוש הוה התחלת אכילה אחרת וצריך לחזור ולברך ומיהו קשה לרב אלפס מהא דאמרין בירושלמי (פ"ק דברכות ה' ו') גבי הא דאמר ברכה הסמוכה להצריכה אינה פותחת צנורין ופרקי ויהי קידוש פי' דסמוכה לנפשה"ג ופותחת צנורין ומשני שניא שאם היה אוכל מצד יום ומשך סעודתו עד שיקדש היום אינו אומר בורא פרי הגפן. ואילו היה קידוש הפסק להצריך המזויל משום דנאסרה עליו האכילה [ו] הוא הדין דנאסרה עליו השמיה וצריך לברך בורא פרי הגפן קודם קידוש. ונראה לי דלא קשה דודאי האיסור אכילה גורם לקידוש דהוי הפסק להצריך המזויל [כ] אבל בורא פרי הגפן שהוא קודם הקידוש בשביל איסור השמיה לא הוה הפסק. וכן כתב ה"ר יצחק גיאות ז"ל י"ג מי שסובר דקידוש לא הוה הפסק דלא עקר דעתיה מאכילה ולא דייק. וכן כתב בהלכות גדולות דצריך לברך המזויל:

ג [דף ק ע"ב] **תנא** כוותיה דשמואל ושון שאין מביאין את השלחן אלא אם כן קידש ואם הביא פורס מפה ומקדש. והא דתניא בפ' כל כתבי הקודש (דף קטו:) שני מלאכי השרת מליין לו לאדם בערב שבת מלא נר דלוק ושלחן ערוך כו'. לא קשיא דערוך ומסודר היה במקום אחר כדי להביאו אחר הקידוש ובימיהם היה להם שולחנות קטנים והיו מסובין על המטה וכל אחד שולחני לפניו כדמוכח בפרק שלשה שאכלו (דף מו:) ואין טורח והפסק להביא השלחן אחר הקידוש. אבל לדידן שהשולחנות שלנו גדולים וטורח להביאם אחר הקידוש להפסיק כל כך בין קידוש לסעודה נהגו להביא השלחן קודם קידוש ולפרוס מפה ומקדש. [ו] ובירושלמי דקאמר דפורסין מפה כדי שלא יראה הפס בנשמו שהוא מוקדם בפסוק ודין הוא שיקדים בצרכה ומקדימין ברכת היין. וקשה מאחר דברייתא איירי בכל ערב שבת מאי מיימי ראייה מיינה ליושב ואשכנח לו שדי לו בפריסת מפה. ופירש הר' יוחאל מפרי"ש דהכי מיימי ראייה דכי היכי דאחרי פריסת מפה כאילו לא הביא השלחן הכי נמי אחרי כאילו עקר את השלחן. והני מילי לקידוש אבל להבדלה אינו מפסיק כדבעינן למימר לקמן. והא דאמר רב תחליפא בר אבמי אמר שמואל כשם שמפסיקין לקידוש כך מפסיקין להבדלה לומר שפורס מפה ומבדיל ואחר כך גומר סעודתו כדרך שהוא עושה בקידוש ליחא:

ד **אותן** בני אדם שקדשו בצית הכנסת אחר רב ידי קידוש ילאו ידי יין לא ילאו. ואע"פ ששמה וגם דעתו לשמות יין בציתו אפי' הכי צריך לברך בציתו בורא פרי הגפן דשינוי מקום חשוב כהיסק הדעת. ודוקא משום שני מקום. אבל אם קדש בציתו ילא ידי יין ואין צריך לברך על היין שצתח המזון. והוא הדין נמי אם הבדיל על הכוס במקום סעודה בין שהבדיל קודם שנטל ידיו [ו] בין שהבדיל לאחר שנטל ידיו א"ל לברך על היין שצתח המזון. דהא רב סבירא ליה דיש קידוש שלא במקום סעודה. וא"כ אין חילוק בין קידוש להבדלה. [ו] וראה מהא דאמר' בפ' כילד מברכין (דף מג.) בירך על היין שלפני המזון פטור את היין שלאחר המזון שהיו רגילין לקבוע עזמן בשמיה קודם נט"ו וכן אחר שגמרו סעודתו קודם צה"מ וכל שכן שפוטור את היין שצתח המזון. שאפי' מ"ד התם דין שצתח המזון אינו פטור את היין שלאחר המזון. היינו משום דין

דנרבי פסחים ד"ה היא דמודה ר' יוסי בערב הפסח שלא ימחיל הסעודה מט' שעות (ומתנה) ומעלה משום חיוצא דמנה ובערבי שבתות ובע"ט היכא דאחיל ליה מקמי ט' שעות ואימתיק ליה בסעודתיה עד דקדש ליה יומא פרים ליה למפה על השלחן ומקדש והדר גמר ליה לסעודתיה. [דף ק ע"א] דתניא מפסיקין לשבת דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר אין מפסיקין. ומעשה ברבן שמעון בן גמליאל ורבי יהודה ורבי יוסי שהיו מסובין בעכו וקדש עליהן היום ואמר רבן שמעון בן גמליאל לר' יוסי ר' יוסי שנתן ויחוש לדברי רבי יהודה חבדנו. אמר לו בכל יום אחת מחצב דברי רבי יהודה ועכשיו אחת מחצב דברי רבי יהודה בפני. הגם לכנוש את המלכה עמי צנית. [א"ל א"כ] לא נפסיק שם יראו התלמידים ויקצו הלכה לדורות אמרו לא וזו משם עד שקצו הלכה כרבי יוסי. חזינה הוה על לשון ר"ף שכתב שמונה רבי יוסי בערב הפסח שלא ימחיל בסעודה מתעשר שעות ולמעלה אלמלא דסבירא לרבי יוסי דבערב שבת שרי אף להחמיל ופסק הלכה כדוותו. והדר חו קאמר וערבי שבתות וימים טובים היכא דאחיל ליה מקמי תשע שעות ואימתיק ליה וכו' [ה] אמאי נקט מקמי תשע שעות. והרמב"ן כתב שמהא בהלכות רב אונס ז"ל מדוייקת היכא דאחיל מקמי קדש יומא. אבל בהלכות גדולות כתב מן תשע שעות דמעלי שבתא ומעלי יומא טבא לא מחצבי ליה לאיניש מיתחיל בסעודתא דחניא לא יאכל אדם וכו' ואפילו רבי יוסי לא אמר אלא דאי אחיל לא מפסיק אבל להחמיל לא יאחיל. והא ליחא דהא אמרין בשמעתין אלא הא דקמי ושון שמתחילין אימתי אי בערבי שבתות וימים טובים הא מילפגי פליגי אלמלא דרבי יוסי שרי אף להחמיל. וה"ר ישעיה מטראני הביא ראייה לדברי הלכות גדולות מדאיתריך ליה לרבי יוחנן לפסוק הלכה כר' יוסי בערב שבת להפסקה [ו] מכלל דלא סבירא ליה כוותיה בהחמלה. דאי סבר כוותיה השתא להחמיל שרי כל שכן שאין צריך להפסיק אלא שמע מינה דוקא בהפסקה פסק כוותיה ולא בהחמלה. [ו] והא ליחא דא"כ חזקין לך א לרבי יוסי גופיה מאי איתריך ליה לאשמועינן דאין מפסיקין השתא אחמילי מתחילין איפסקוי מיעבי אלא ודאי כמו שפירש ר"י דתרי מילי ויניהו דאפשר דאע"ג דשרי רבי יוסי להחמיל ולא חייש ליכנס כשהוא חוצץ מכל מקום לכשתחשך צריך להפסיק מפני כבוד השבת הלכך אע"ג דרבי יורנן סבר כרבי יוסי בהחמלה הוצרך לפסוק כמותו בהפסקה וכן פסקו רש"ם ור"י דיותר להחמיל בסעודה בערב שבת עד שתחשך. וכן מוכחא סתם מתני' מדמי ערבי פסחים עד שתחשך מכלל דבערב שבת וי"ט שרי. אמר רב יהודה אמר שמואל אין הלכה לא כרבי יהודה דאמר אדם מפסיק סעודתו ועוקר את השלחן ומצד ברכת המזון ומקדש וא"כ גומר סעודתו. ולא כרבי יוסי דאמר גומר סעודתו ואחר כך מקדש. אלא פורס מפה ומקדש ואחר כך שרי המזויל וגומר לסעודתיה ומצד ברכת המזון. מדלא הביא רב אלפס דברי רבי יוחנן ורבי יוסי בר חנינא דאמרי הלכה כרבי יהודה בערב הפסח ואי קיימנא לה להפסקה מכלל דאמרי לא מפליגי בהפסקה בין פסח ובין שבתות וימים טובים וצבולות פסוק כשמואל דפורס מפה ומקדש. ומה שכתב לעיל בערבי שבתות וימים טובים היכא דאחיל וכו' פרים מפה וכו' ולא הזכיר ערב הפסח משום דהיי' בכלל ערבי ימים טובים דלענין הפסקה אין טעם לחלק ביניהם דבשלמא לענין הרחלה משום חיוצא דמנה ראו לחלק ביניהם כדי שיאכל מנה למיאכול. אבל בהפסקה שהוא משום כבוד שבת ויום טוב אין טעם לחלק ביניהם. [ו] ואם אמרנו כיון דחזינן דר' יוסי בר חנינא ור' יוחנן מפליגי בהפסקה בין פסח לשבת היכי שצקניהו רב אלפס ופסק כשמואל. ונראה לי דרב אלפס סבר כשינויא דרב פפא דהוא בחרה דמוקי מתני' כרבי יהודה ורבי יוסי פליגי אף בערב הפסח [ו] ורבי יוחנן ורבי יוסי בר חנינא בהחמלה איירי ולר' בהפסקה וברייתא בתרייתא משבש לה מן קדם קמייתא ואע"ג דרב פנחס צריה דרב ארי קבלה ומשום הכי קאמר הש"ס אלא מחוורתא דכרז הונא מתבאר ליה לרב אלפס לש"ס בתרייתא ולאוקמי לשינויא דרב פפא כדי שלא ננטרך לחלק בהפסקה בין שבת לפסח דיותר מסתבר להחמיר בהפסקה שהיא משום כבוד שבת מנפסק ושינויא דמיקא הו' דשני רב נתמן בר יצחק כדי להעמיד דברי רב הונא ולא אזלינן בתיהא אלא אמרין מרמז קושא וז' דפרין הש"ס לרב הונא מדברי יוחנן ורבי יוסי בר חנינא הדר ביה הש"ס מהאי דקאמר אלא מחוורתא דכרז הונא ומוקמינא לשינויא דרב פפא ומשבישנא לברייתא בתרייתא ורב פנחס שקבלה לא הוה שמיע ליה הך קמייתא. אומר אני שזו היא סברת רב אלפס וסבירא נכונה היא ולא כמו שפסק רש"ם לענין הפסקה הלכה א' כרבי

הגהות הב"ח א' לר' יוסי גופיה אמאי איתריך:

קרבן נתנאל

אסוק אדעתיה דר' יוחנן בהחמלה מיירי. מדקאמר הלכה כר' יהודה בע"פ ש"מ דפליגי ר' יוסי בערב פסח והא ברייתא מפריסת ושון שאין מתחילין. וע"כ א"ל לאוקמינא כ"א בערב פסח. וא"כ ע"כ ר' יוחנן לענין הפסקה איירי וז"ל רב: [ו] ה"ח דנאסרה עליו השמיה וצריך לברך בורא פרי הגפן קודם קידוש. לנאסרה אין סתירה מהך דהירושלמי דמשני התם אלנא דר' יוסי דאמר אוכל והולך עד שתחשך ולדידיה א"ל לברך לא המזויל ולא פרי הגפן דלא נאסר עליו האכילה. אבל לר' צריך לברך המזויל ועל היין. וי"ל דמ"מ לר' נמי קשה והרי קידוש הוה ברכת הסמוכה להצריכה ועוד דלר' יוסי ע"פ משתחך נמי לדידיה אסור באכילה ובאכילתו זמן צריך לקדש ואי לא מצד על היין ה"ה שאין לברך המזויל: [כ] אבל בורא פרי הגפן שהוא קודם הקידוש בשב"א איסור השמיה לא הוה הפסק. ולאו דתמני בעינן מתנת המון שיש איסור לאכול גם בערב מעשה הפסק באמירת קידוש משא"כ גבי יין עדיין לא הפסיק באמירת קידוש ע"כ על אותו כוס שאומר עליו קידוש א"ל לברך בפה"ג. משא"כ בברכת הלחם שומע אחר הקידוש. נשמע מן דא כשמקדש על הפס שהסדר הנכון לברך בתחלה המזויל על הפס ואח"כ אומר עליו הקידוש כמו כן מהאי טעמא א"ל לברך המזויל. וכ"כ מ"א ס' ע"א: [ו] ובירושלמי א"א מצאתי. וצמירדי הביא סברא זו בשם הר"ר אברהם וזמני כן בהגהות מיימוני פכ"ט מהל' שבת לא הזכירו מזה הירושלמי: [ז] בין שהבדיל אחר שנטל ידיו בין שנטל אחר שנטל ידיו וראה מהא וא"ת דהוה הפסק. י"ל כיון דאסור לאכול עד שהבדיל הוה נזקך אכילה כמו בגל לתורה: [ז] וראה מהא

[ו] אמאי נקט שבקי תשע שעות. והר"ן הלן בעדו משום דאף ערבי פסחים בכלל י"ט נקטה הכי. ורבינו ס' ל' לזוהר דהא בברייתא דמיימי עלה מי ערבי יו"ט וממעט ערב פסח: [ז] מביא דא"א בבוריה בהחמלה. והא דקאמר ה"ג דלפי' ר' יוסי לא קאמר. ה"פ דלא קי"ל כר"י אלא להפסקה אבל לא להחמיל. וכ"כ: [ח] ולפי' נ"ל להביא ראייה אחרת דאין הלכה כר"י בהחמלה מדפסק ר"י הלכה כר' יוסי בע"פ להפסקה. וקשה אמאי צריך למפסק הא בלא הכי קי"ל ר"י ור' יוסי הלכה כר' יוסי. אלא לאורוי דוקא בהפסקה קי"ל ולמעוטי בהחמלה לא קי"ל כר' יוסי: [ז] והא איתא דא"ב תנשי ד"ך דה"י נושא מאי אצטריך אצטענין דאין מפסיקין בו. ואין מה שהנה לה"ר ישעיה דאיהו מפרש הא דר' יוסי דמי אין מפסיקין אפי' בערב פסח דאין מתחילין כמ"ש הר"ר יוחאל בתוס' ד"ה מכלל דפליגי: [ח] וא"ת כיון דחזינן דר"י בר חנינא ור' יוחנן בו' הריב שבקיניהו רב א"אם ופסק בשמואל. ויש לישב דלול הר"ף לשיטתו בפ' חזית ס' ד' ופ' הדר ס' ב' דאין הלכה כר"י לגבי תרומותיו ור' שמואל. ומש"ה לענין פורס מפה רב נמי כשמואל ס' ד' דאמר שבת קטנה נפשיה ואין הלכה כר"י בתקום דרבי. אלא שרבינו איל לשיטתיה בפ' כירה ס' ד'. ובפ' במה פסק כר"י לגבי תרומותיו. ומש"ה מתמיה על פסק הר"ף. וזהו נראה שצמירדי מיישב רבינו פסק הר"ף. ומראשית דברי הר"ף לא יוכל לתרץ הכי. כי ודאי להר"ף לשיטתיה לק"מ. אלא שרבינו ראה לק"מ פסק הר"ף לשיטתיה: [ט] ורבי יוחנן ור"י בר חנינא בהחמלה איירי ואל' בהפסקה. יש מימה היף